

Svájci képeslap

(Részletek egy útinaplóból)

Talán tényleg negyven éve lehetett, ki emlékszik már rá pontosan. Már vagy századszor lapozta végig a fényképalbumot, amelyet svájci és osztrák csavargásai emlékeképpen apja fényképekkel, szárított virágokkal, vonat- és belépőjegyekkel, képeslapokkal ragasztott teli.

– Ez meg micsoda itt alattad? – kérdezte, és rámutatott az apró, 4x4-es fekete-fehér képen arra a kis halomra, melyre apja mosolyogva nézett le.

– Ja, az a Matterhorn – válaszolta a legtermészetesebb hangon, mintha tényleg csak egy halom lenne.

– Felmásztál rá, hogy így lenézed? – kérdezte, de apja csak nevetett.

– Nem sokan mászták azt még meg. Talán ha néhány tíz ember. Nem nekem való. Nekem elég volt a Cima di Jazzi a maga kis 3900 méterével.

– Miért, ez mennyi?

– Hatszázzal több, és szikla meg jég, míg emez csak jég volt. Elég volt hozzá a bakancs, a hágóvas, két jó láb és egy jó barát a kötél másik végén.

Szerelem lett első látásra. Plátói, távoli imádat. Könyvek, útleírások, térképek, képeslapok, naptárképek sokasága. Szinte minden fontosat megtudott róla. Tévében nézte végig, ahogy az ezredik ember megmászta. Egyszer talán én is eljutok oda – sóhajtott már sokszor magában. Svájcba eljutott, de Zermatt valahogy mindig kiesett az útvonalból. Negyven év után jött valaki, egy ismerőse, a fiatalabb, aki azt mondta: „Március elején a bázeli vásáron áruljuk a kesztyűbábuukat. Ha elkísérsz, segítesz, és utána szervezel nekem egy pár napos körutazást, megnézhetjük a hegyedet is.” Március eleje? Az évszázad legnagyobb havazásai után február végén lezártak több hegyi falut. Zermattot is. Síelő, turisták haltak meg a lavinák alatt. Akkor is! Itt a lehetőség! Majd meglátjuk! – döntött, és igent mondott, miután felesége is engedélyezte az utazást.

Útvonaltervezés. Mit nézzünk meg, mit ne? A hegyeket mindenképpen, a városokat nem, de a várakat feltétlenül. És a hó? Majd a helyszínen igazítunk a programon, ha kell! Faxváltások, e-mailek, telefonok. Turistaszállások. A Backpacker mindenütt fogadóképes. A fiatalabb már többször megfordult náluk Zürichben, Luzernban, és nagyon kedvezőek voltak a tapasztalatai. 20-30 svájci frank nem veszélyes ár. Téli holmi, hálósák, elemőzsia 12 napra. Minden holmi egyendobozokba, hogy minél kisebb helyen elférjen! Ráírni, mi van benne! A fiatalabb mindenre gondolt. Gyakorlott utazó, kereskedő volt. Mindennek a helyén kell lennie, mert 5 fő, élelem, ruha és több ezer bábu egy kisbuszban csak akkor fér el, ha mindennek megvan a helye. Indulás szerda este hétkor. Bécs – Salzburg – Feldkirch – München – Bazel. Bazelban vásárápítás, majd csütörtök este – már csak kettesben – tovább. Kis kitérő: Berlin – München – Strassburg – Schwenheim. Majd szombat estétől, vagy valamikortól Svájc: Kirándulás, csavargás, Matterhorn? Ki tudja, de programnak lennie kell!

Szerdán este kilenckor telefon. Közbejött néhány apróság. Jövök – mondta a telefonba a fiatalabb, és jött. Még beugrottak egy ismerőshöz a kórházba este 11-kor, mert a fontos dolgok nem függenek sem a napszaktól, egy kórház előírásaitól pedig különösen nem, ha egy olyan hölgy az

illető, akinek igen szoros a kapcsolata a bábukkal. Rög-tönzött bábéladás a betegeknek és az éjszakai nővéreknek, majd jókívánságok, baráti ölelés. A fiatalokat, akik a vásáron eladók lesznek, útközben, Diósdon vették fel. Még nem is derengett, amikor már átlépték a határt. Irány a „vadnyugat”.

A fiatalabb vezetett. Az idősebb ült mellette. Szokta a társaságát, a körülötte vibráló levegőt. Eleinte szavak nélkül. A fiatalok aludtak. Így kezdődött.

*

Hosszúra nyúlt a lemenetel. Sokszor kellett visszanezni. A falu, amely fentről olyan volt, mint mikor térképet néz az ember, lassan közelebb jött, a hegy pedig távolodott. Hol csak jeges sapkája látszott, hol ismét teljes pompájában mutatta magát a fenyves egy-egy nyiladéékában. Monumentális nagyságát a távolság csak kiemelte. Ört állt a völgy felett, mint a grófi és püspöki várak a Rhône völgyében. Csak a funkciója fordított: már a falu élt belőle, vagy százhusz éve. Akkor lett világhírű, amikor az egyik oldalról egy megszállott angol, a másikról egy ugyancsak megszállott olasz egyazon napon határozta el, hogy meghódítja. Az angolnak sikerült, de négyen lezuhantak a csapatából. Élete végéig sem tudta kiheverni győzelmét. A „Mutter”, mint a jó nő általában, később sem adta meg magát könnyen. Sok megszállott halt meg azóta is a falai alatt. A falu temetőjében külön parcella őrzi emléküket.

– Most nézd meg! Még innen is milyen csodálatos! – torpant meg a sárban úszó utca közepén az öregebb, és sapkáját hátrább tolt a homlokán. Pedig nem volt a sapkán simléder, csak a homloka égett nagyon. Az egész feje lángolt. Olyan volt, mint egy paradicsom. A hegyi nap és hó megtette a magáét. Nem voltak gyakorlottak a téli hegyi túrákban. Se szemüveg, se kenőcs, csak égő szem, száj és homlok.

– Jól hallom, magyarok? – lépett hozzájuk egy nagydarab fiatalember.

– Jól, hála Istennek – mondta a fiatalabb, és már csapódtak is egymásba a tenyerek.

– Mit keresnek itt ilyenkor, siléc nélkül? – tette fel újabb kérdését a fiatalember.

– Hát, csak ideugrottunk megnézni az öreg hölgyet – válaszolta szerényen a fiatalabb, és a hegy felé mutatott.

– Mi Németországban élünk, és most jutottunk el ide először az asszonnyal és a gyerekekkel, hogy kipróbáljuk ezt a világhírű sítépet. Már jött is oda az asszony és a gyerekek, így a férfi németre váltott. Ők pedig kéz és lábtörést kívánva, méltóságteljes lassúsággal ballagtak tovább várva-várt szállásuk felé.

*

– Azt tudod, ugye, hogy ma ünnepelünk? – kérdezte vádlíját simogatva az öregebb.

– No ne mondd! Eddig minden nap ünnepeltünk valamit.

– Így is lesz, amíg el nem fogy a csopaki, de ma a sionit isszuk meg – válaszolt az öregebb, miközben megpróbálta szétrakosgatni vizes ruháit az emeletes ágyakon. – Ma különlegesen nagy nap van. Mondhatnám világnap. Ma töltöttem be az ötvenötöt. Ezt az ajándékot jobban nem is lehetett volna időzíteni. Tudod, mit mondana Barna barátunk, a számmisztikus? „Mit vagy úgy oda? Tizedikén születél, tehát a Nap a bolygód. Öt meg öt, az is tíz, s ezért ma különlegesen szép napod volt. Nézz csak magadra! A Nap is gyönyörködött benned eleget! Legközelebb, figyelj meg, a hatvanegyedik születésnapod lesz ilyen szép, ha megéled! Ilyen egyszerűek ezek a dolgok.” Valószínűleg igaza is van. Ha csak az elmúlt néhány napot gondolom végig, mi mindennek kellett összejönnie, hogy ez így sikerüljön? Gondolj csak a reggelre! Még teljesen sötét volt, amikor valami felébresztett, hogy indulni kell. A sötétben megtaláltuk azt a kis ösvényt, ami Zmuttba visz. Ha nincs napkeltekor felhőben a Mutter, bizonyára visszajövünk, megreggelizünk, és felvonóval felmegyünk valahová. Ha nem jön az a tájfutó hajnalban, aki elmagyarázta a sípályák lehetőségeit, visszaérünk a faluba. Ha nem bukkan ki a napsütötte csúcs ott, azon a meredek szakaszon, ahol majdnem kicsúsztál, talán fel is adjuk. És az akatátka? És a vámosok? Na ugye! Minden tisztelem a számmisztikusoké.

– Te, ha ennyit fogsz dumálni, itt állva elalszom, és akkor kivel fogsz ünnepelni? – kérdezte a fiatalabb, és az öreg megemelte az ágyon fekvő sapkáját tisztelete jeléül, mert most ismét ő beszélt többet a kelleténél. – Talán a sok nap, vagy ez is az ötvenötlet lehet kapcsolatban? – dörögte magában. Összetolták az ágyakat, hogy le tudjanak ülni a kis asztalka mellé. Az öregebb pedig nagy szeretettel és hozzáértéssel kicuppantotta a sioni dugóját.

*

Reggel indulás tovább. Megszámolták a csomagokat. Az akatátka megvolt, és a többi hét is. Nehezen cipelték. Nem a súlyuk miatt. A búcsú volt nehéz. Szinte percenként néztek vissza a hegyre, ami nem volt veszélytelen vállalkozás. A jeges utcákat felszórták ugyan bazaltzúzával, de a nappali átfolyások éjszaka rendre lefagytak. Az idősebb elgondolkozva ballagott lefelé. Apjára gondolt. Itt koptathatta ő is a bakancsát Sanyi barátjával, és talán éppen így fordulatott vissza a búcsúzáskor. Az egyik hírtelen forduláskor aztán repültek a csomagok, és úgy fejre állt, mint az a bizonyos jancsiszög. A fiatalabb a hasát fogta volna a nevetéstől, ha nem lett volna tele mindkét keze. – Ez apám volt – mondta a földön ülve. – Talán keveset gondoltam rá, vagy túl sokat, de biztosan ő gáncsolt el. Azt akarta mondani: „Látod, pupák, kár volt ennyit várnod, most már csak így alulról nézheted ezt a gyönyörűséget.” Délelőtt már nem is mondott többet. Nem is kellett.

A fiatalabb vette át a volánt, és a szót is. A kétnapos kihagyás után fel kellett venni az otthoni és a vásári kapcsolatokat. A rádiótelefon körül izzott a levegő, de a rövid szünetek sem maradtak kihasználatlanok. Dőlt belőle a szó. Kalandok, történetek megbeszélésekről, tárgyalásokról, alkuk, üzletek, sikerek, kudarcok váltogatták egymást: egy pénzkereső, családfenntartó kereskedő élete. Amikor befejezte a telefont a bázeliakkal – még mindig alig adtak el néhány tíz bábunál többet –, folytatta a mesélést.

– Nem mindig ilyen sima a határátlépés, mint most volt. Schengen óta a német, osztrák és francia határon nincs vámolás, viszont annál szigorúbb az országúti ellenőrzés. Legutóbb két napba telt, míg visszakaptuk a bábuakat, mert nem stimmel a papíron lévő mennyiség és a valóság. Mindez egy parkolóban, az országút szélén. El is ment a kedvünk az egésztől. Míután nagy nehezen visszakaptuk a

bábukat, hazamentünk. Persze vámosa válogatja. A nőkel általában nincs sok gondom. Sokszor kiségit egy kis rögtönzött bábéladás, egy-két ajándék, de mint mindennél, itt is vannak fapofák, bürokraták. Velük nincs mit tenni: be kell szerezni az összes hiányzó igazolást, hogy megszabaduljunk tőlük. Persze tőlük lehet megtanulni, hogy legközelebb mire figyeljek jobban. A nyelvvel van a legtöbb gondom. Most sajnálom igazán, hogy nem szedtem fel néhány nyelvet. Így legtöbbször kénytelen vagyok a mutogatásra és az eljátszásra hagyatkozni. Emlékszel Feldkirchnél, amikor beleszaladtunk a vámosokba? Micsoda show-műsort adtam elő, amikor a vámos a dobozok tartalma után érdeklődött? Szerencsére a bábuk akkor még nem voltak velünk. A számra mutatva mondtam: „esszen-essen”, majd az ingemet rángatva: „rúhe-rúhe”, amiről persze később kiderült, hogy nem ruhát jelent, hanem azt, hogy nyugi-nyugi. Szerencsére a vámos intelligens volt, és az alakítást értékelte, nem a dumát. A speditőrökkel sem jobb a helyzet. Nehogy a legutóbbi, raktári kiszolgálást vedd alapul! Itt van például a K. & N. cégnél Herr Tökfej. Többször volt már hozzá szerencsénk. Vékony, alacsony, szemüveges, cigarettázó, az a tipikus gyomor-bajos fajta. Nemcsak lassú, mint a tetű, de szőröző, rosszindulatú és lenéző is. Ideális partner.

Néhány percig csönd volt. Vispnél a hosszú alagút mint-ha nemcsak tájat, hanem a szavát is elnyelte volna. Visszaértek a Rhöne völgyébe, és ismét kitartul előttük a széles völgy a bérni Alpok koszorújával. A fiatalabb széles mozdulatot tett, mintha ki akarná söpörni emlékezetéből a sok rossz élményt.

– Azért ne sajnálj nagyon ezekért. Egy-két esettől eltekintve mindig időben és sikeresen túljutottunk a határon és a speditőrökön. Akkor kezdődik a java, a vásár. Képzeld el ezer kiállítót egy harmincezer négyzetméteres, négyszintes épületben. A nyitás előtt két nappal eresztik be őket, egyszerre. Van, aki csak a nyitás előtt egy órával érkezik, hóna alatt egy kis dobozkával, amiből egy óra alatt kirakja a kis brilljeit, gyémántkáit és ékszereit, de van olyan, aki egy egész pálmaházat épít fel szökőkutakkal, vízesésekkel, krokodilusokkal és aranyhalakkal. Már a saját helyed megtalálása sem egyszerű. A svájciak és a németek még csak precízek: kis és nagy táblácskák ezrei jelzik az útvonalakat és kiállítóhelyeket, de a franciák és olaszok már sokkal könnyebben veszik a dolgot. Jobb, ha nem is mesélek, mert akkor még jönne a parkolás, a targoncakeresés, a felcuccolás, az áramcsatlakozás stb. De hát ezeket már te is átélted Bázélban. Ezek már rutin dolgok. A nem rutin az, amikor kiderül, hogy otthon maradt egy állványláb, egy hosszabbító vagy egy függöny. Ilyenkor jön a „Melyik raktárban is van ilyen? Ki menjen érte?”, vagy végső esetben a „Találjunk már ki valami megoldást!” című játék.

– Nézd azt a templomot ott, annak a dombnak a tetején – mutatott előre, ahol a meredek hegyoldal árnyékában kis csúcsos kőtemplom húzta meg magát.

– Ja, az Raron vártemploma Rilke sírjával, ahol három napja jártunk! Nem itt kell elmenni Goppelsteinbe, a vasúti átkeléshez? Szóljál, mert én csak dumálok, és lassan visszaérünk a Genfi-tóhoz!

– A legnagyobb probléma mégis a raktározás – folytatta a vásári kalandok puzzle-jét. Ősztől nyárig vannak vásárok Európa szerte. No már most, tegyük fel, március 15-én zárult a hamburgi vásár. Jól sikerült, és csak négyszáz különféle bábu maradt meg. A legközelebbi vásár Nancyban lesz március 20-án. Hová tegyük a maradékot, és hogy jutassuk el a többi – kb. 1500 bábut – Nancyba úgy, hogy a legkevesebb legyen a fuvarozás és rakodás? Itt jön a szervezés magasiskolája. Gergő fiam, aki a hamburgi vásáron árult, elindul a maradék bábukkal és a teljes installációval

Berlin irányába. Két nappal korábban én is elindulok Cinkotáról egy nagy adag vámkezelt bábuval, aminek egy része kiegészíti a nancy-i választékot, a másik része már az áprilisi barcelonai vásárra készült. Gergővel egy időben elindul Schwenheimből, Strassburg mellől egy fiatal házaspár München irányába. Leugrok a francia-spanyol határra, ahol egy kis baszk faluban bérelünk egy fészert – egyházi kapcsolatot. Ott kirakom a barcelonai adagot, amiért majd valamikor valaki menni fog, és irány München. Nővéreméknél – akik ott laknak – találkozom kedd este hét és kilenc között a fiatal párral, és átadom nekik a Nancyba szánt bábukat. Közben gyorsan elszámoljuk a februári párizsi vásár költségeit és bevételét. Ők még aznap továbbmennek, és Stuttgart előtt, a Badkamp-i autóparkolóban találkoznak Gergővel, aki átadja nekik a hamburgi maradékot. Gergő azonnal leadja nekem rádiótelefonon az adatokat, amiket aztán én továbbítok a párizsi adatokkal együtt Cinkotára, hogy Évi ütemezni tudja a további gyártást. A fiatal pár egyenesen Nancyba megy, mert a vásár csütörtök reggel nyit. Gergő közben beugrik Berlinben egy kereskedőhöz az általa kért 150 darab zsiráffal. Tudod, ez az az új típus, amit mutattam. Most mindenki ezt keresi. Hirtelen rálépett a fékre, és az öregebb gyorsan kitémasztotta magát a kesztyűtartón. – Hű, az anyját! Láttad azt a vizesést jobbra a fenyők között? – kérdezte, de már folytatta is. – Gergő persze még nem jön haza, mert Bázelen, a főpolgármesterrel meg kell tárgyalnia az őszi vásár helyfoglalását. Szerencsére ő kitűnően beszél néhány nyelvet. Tudod, teljesen átépítik a vásár épületét, és egyáltalán nem mindegy, hová kerülünk. Legjobb a földszint, mert oda még az utcai sétáló is be-betévednek. Ott vannak a WC-k, büfék és az éttermek is. Münchenből Zürichbe megyek az egyik kiskereskedő barátunkhoz. Most meggyünk először Barcelonába. Neki sok tapasztalata van az ottani vásárról, és szálláscímei is vannak. Azt még nem tudom, kit küldök ki, mert csak fiatalok lehetnek, akik jól beszélnek a nyelvet, és házásoknak kell lenniük, mert ez nálunk alapelv. Ezt a schwenheimi párt is mi hoztuk össze. Szimpatikusak voltak, jól beszéltek franciául, és a bábukhoz is szeretettel nyúltak, és szeretettel beszélgettünk őket. Minden stimmelt volna, de még csak együtt járogattak. Mondtam nekik: „Ne sokat vacakoljatok, mert egy hónap múlva kezdődik a lyon-i vásár. Holnapután délután telefo-

náljátok meg, hogy összeházasodtatok-e, vagy másokat keressünk!” Na, szegények. Gondolhatod! Két nap múlva beállítottak a házasságlevéllel. Azóta is csinálják a francia vásárokat, és nagyon sikeresen. Persze, hogy mikor jön gyerek, azt nem tudom, de majd meglátjuk.

Egy kis szünetet tartott, és figyelte az autó motorjának brummogását. Semmi baj sem volt. A kétezer-hatszáz motor gyönyörűen bírta a világjárást. Az öregebb rágógumit vett elő a kesztyűtartóból, és megkínálta. Egyre nagyobb tiszteletet érzett a fiatalabb iránt, és az egész család iránt. El sem tudta magát képzelni a helyébe. Talán a kor? Nem, itt valami többről van szó! Valami belső tűz, de mi a fűtőanyaga? A kérdést még korai lenne feltenni – gondolta magában.

– Mikor szoktatok aludni? – kérdezte, nehogy abbamaradjon a fiatalabb lendülete. A választ nagyjából ismerte, mert az első három napban éjjel-nappal felváltva vezettek, és csak bóbiskálás volt a hátsó üléseken.

– Az alvás nem létszükséglet. Bárhol és bármikor lehet aludni, ha van rá idő. Kocsiban, autóparkolóban, templomokban, diákszállón, barátoknál, ismerősöknél, bárhol. Inkább az idő kevés. A vásár alatt azonban mindig rendes szállásunk van. Ott pihentek és erősnek kell lenni. Nem egyszerű nyolc-tíz órán át állva bábozni – mesélni, nevetni, mosolyogni, viccelődni sokszor teljesen közömbösen nézelődő embereknek.

– Az emberekről még nem meséltél. A kereskedőkről, a polgármesterekről, a szállásadó barátokról, csak a vámosokról. Róluk viszont már néhány ezer éve tudjuk, hogy nem a legnépszerűbbek.

– Tudod mit? Itt jön egy parkoló, ebben a fenyőerdőben. Álljunk meg reggelizni, akkor majd mesélek. Nemcsak az emberekről nem meséltem még. Semmit sem mondtam az időjárás viszontagságairól, a sok tízezer kilométer levezetéséről, a bábuzás örömeiről és kudarcairól, Évikém hiányáról és a kereskedői élet még számtalan részletéről, és semmit az egész otthoni háttérrel: a bedolgozó asszonyoktól Tatár kutyánkig.

A hatnapos tartós kenyér már enyhén penészes volt, de a szalámi és a sajt, mustárral vastagon bekenve, elnyomta a kellemetlen ízt. Nem kellett hozzá beszéd. Se vásárokról, se az otthoniakról, se más emberekről. Csönd volt. Csak a madarak énekeltek a fejük felett teli torokból.

– Nézd azt a kis madarat – mutatott hirtelen a fiatalabb az egyik fenyőágra felettük. – Láttál már ilyet?

Az öregebb megnézte. Valami légykapóféle lehetett, de nem volt benne biztos, így csak a vállát vontta meg.

– Ári – mondta a fiatalabb meggyőződéssel –, méghozzá nőstény lesz!

– Ári!? Ilyen nevű madarat még nem hallottam. És honnan veszed, hogy nőstény? – húzta el a száját az öregebb, aki nagyon büszke volt természettudományos műveltségére, és nem értette a dolgot.

– Hát csak azért gondolom, mert hogy nem kan-ári, az biztos!

Az öregebb szeme egy kicsit összeszűkült, de nem tudta sokáig magában tartani a nevetést.

Farkas István

